

межпредметные связи, то получаемые знания недостаточно прочны, быстро идёт процесс забывания, студент не способен целостно воспринять мир, эффективно работать с информацией. В ходе исследования использовались интегрированные занятия с применением средств образовательных технологий.

Литერატურა

1. Блинов В.И.. Методика преподавания в высшей школе: учебно-практическое пособие для вузов. М.: Издательство Юрайт, 2015 стр.96-100.
2. Интеракционизм в американской социологии и социальной психологии первой половины XX века: Отв. ред. Д.В. Ефременко. – М., 2010. – 322 с. – (Сер.: Теория и история социологии). 273-276 стр.
3. Шамсутдинова Т.М. Проблемы обучения студентов концептуальному анализу данных // Бизнес-аналитика. Вопросы теории и практики. Использование аналитической платформы Deductor в деятельности учебных заведений. – Рязань: Лаборатория баз данных, 2010. – С. 40–44.

პროფესიული განათლება საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში Vocational Education in Schools of Georgia

ნათია გორგაძე - დოქტორანტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

Natia_gorgadze@yahoo.com

Natia Gorgadze - PhD student, Georgian Technical University,

Natia_gorgadze@yahoo.com

აბსტრაქტი. დღეს საქართველოში ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების კურს-დამთავრებულთა 60%-ზე მეტი არჩევანს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში სწავლის გაგრძელებაზე აკეთებს და მიაჩნია, რომ ეს არის ეფექტური გზა შემდგომი დასაქმებისა და კარიერული წინსვლისა. სამწუხაროდ, პროფესიულ პროგრამებს შესაბამისი ასაკობრივი ჯგუფის მხოლოდ 6% ირჩევს, რაც ძალზე დაბალი მაჩვენებელია. ამ პირობებში მნიშვნელოვანია ახალგაზრდების ცნობიერების ამაღლება, რომ შრომის ბაზრის მოთხოვნების ადეკვატური კვალიფიკაციის მიღების, მაღალანაზღაურებადი პროფესიების დაუფლების და დასაქმების უმოკლესი გზაც არსებობს პროფესიული განათლების სახით.

დღეს ზოგადი განათლების საფეხურზე არ არის განვითარებული კარიერის მართვის სერვისები, რომლებიც უნდა დაეხმაროს მოსწავლეებს პროფესიის არჩევის პროცესში და თავისი შესაძლებლობებისა და უნარების გააზრებაში.

აღნიშნული მიზნებისათვის, საჯარო სკოლებში 2017 წლიდან დაიწყო და დღემდე წარმატებით ხორციელდება სკოლის მოსწავლეებში პროფესიული უნარების განვითარების კურსები მ.შ. 2019 წლიდან სასერტიფიკატო კურსები.

საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით, სასკოლო ასაკში პროფესიული უნარების გამომუშავება მნიშვნელოვნად ზრდის მოსწავლეთა მოტივაციას, ხელს უწყობს მათი აკადემიური მიღწევების გაუმჯობესებას, მოსწავლეებს ეხმარება განათლების შემდგომ საფეხურზე არჩევანის უკეთ ჩამოყალიბებასა და შრომის ბაზარზე ეფექტურ გადასვლაში.

საკვანძო სიტყვები: პროფესიული განათლება, პროფესიული კოლეჯი, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულება, საჯარო სკოლა, შრომითი უნარები, კარიერის მართვის სერვისი.

Abstract. Nowadays more than 60% of graduates of general educational institutions prefer to continue study in higher educational institutions as it is considered as the most effective way for the further employment and career development. Unfortunately, only 6% of relevant age-group prefers to study vocational programs, which is too low index. In this situation it is especially important to raise awareness of young people regarding vocational education as the shorter way to get qualifications relevant to the labor market, to acquire high earning professions for further employment.

Nowadays career management services are not developed at the general education level that should help pupils to consider their abilities and skills and choose future profession.

For these goals since 2017 has been successfully implementing vocational skills' development courses and since 2019 - certification courses for pupils.

Considering best international practice, acquiring vocational skills increases motivation of pupils, supports development of their academic achievements, helps them to better define their choice at the next level of their education for further entering to the labor market.

Key words: Vocational education, vocational college, general educational institution, public school, working skills, career development service.

ძირითადი ტექსტი. განვითარებულ ქვეყნებში საშუალო ზოგადი განათლების საფეხურზე მოსწავლეებს ეძლევათ შესაძლებლობა, ზოგად განათლებასთან ერთად დაეუფლონ პროფესიულ უნარ-ჩვევებს და საშუალო ზოგადი განათლების საფეხურის დასრულებასთან ერთად მიიღონ პროფესიული განათლების დამადასტურებელი სერტიფიკატიც, რაც მათ შემდგომი პროფესიული განათლების გაღრმავების შესაძლებლობასაც აძლევს, ამასთანავე, შეუძლიათ არსებული პროფესიული კვალიფიკაციის გათვალისწინებით დასაქმდნენ. მაგალითად, ნორვეგიაში პროფესიული განათლება ხელმისაწვდომია საშუალო განათლების ეტაპზე. უფროსი კლასის (მე-8 - მე-10 კლასები) მოსწავლეებს შესაძლებლობა აქვთ აირჩიონ და შეისწავლონ ერთ-ერთი პროფესიული სპეციალობა. სწავლების მთავარი მოდელია „2+“ სწავლება, რაც გულისხმობს საკლასო და წარმოების ადგილებში სწავლებას. საშუალო სკოლის დასრულების შემდეგ, მოსწავლეები იღებენ სრული საშუალო განათლების დამადასტურებელ ორი ტიპის სერტიფიკატს (დიპლომს): ა) სრული საშუალო განათლების სერტიფიკატს, რომელშიც ასევე მითითებულია პროფესიული კვალიფიკაცია; ბ) სრული საშუალო განათლების დამადასტურებელ სერტიფიკატს.

საქართველოში არსებული განათლების სისტემის მიხედვით, პროფესიული განათლების მიღება შესაძლებელია პროფესიულ კოლეჯებში საბაზო განათლების დასრულების შემდგომ. საშუალო განათლების საფეხური სკოლებში მოიცავს მხოლოდ ზოგადსაგანმანათლებლო

დისციპლინებს და პროფესიული უნარების კომპონენტი აქ წარმოდგენილი არ არის.

2017 წელს საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს ინიციატივითა და ფინანსური მხარდაჭერით საჯარო სკოლებში საბაზო და საშუალო განათლების საფეხურებზე შეიქმნა არაფორმალური განათლების ფარგლებში პროფესიული განათლების კომპონენტის გაჩენის შესაძლებლობა. კერძოდ, ამოქმედდა „საჯარო სკოლის მოსწავლეებში შრომითი უნარების განვითარების პროგრამა“. აღნიშნული პროგრამის დანერგვის მოსამზადებელი სამუშაოები ჯერ კიდევ 2015 წელს დაიწყო და გაეროს განვითარების პროგრამის მხარდაჭერით შეიქმნა სკოლის მოსწავლეების საორიენტაციო და მოსამზადებელი კურსების კონცეფცია. მოგვიანებით, 4 სახელმწიფო კოლეჯის ბაზაზე განხორციელდა სასწავლო კურსის პილოტირება.

პროგრამის ძირითადი მიზანია, მოსწავლეებისათვის პროფესიის არჩევის პროცესში დახმარების გაწევა და საჯარო სკოლებში კარიერის მართვის სერვისების დანერგვის ხელშეწყობა. პროგრამის ბენეფიციარები არიან მე-8 - მე-12 კლასების მოსწავლეები, რომლებიც 2-3 თვის განმავლობაში გადიან სწავლების კურსს სხვადასხვა პროფესიაში, რათა გამოსცადონ საკუთარი ძალები და მიიღონ გააზრებული და ინფორმირებული გადაწყვეტილება სკოლის დასრულების შემდეგ კარიერის არჩევისას.

პროგრამა ზოგადი და პროფესიული განათლების თანამშრომლობის საწყისებს ეფუძნება და პირველი ნაბიჯი პარტნიორის მოძიებაა. საჯარო სკოლის შემთხვევაში ეს შეიძლება იყოს ავტორიზებული პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამის განმახორციელებელი დაწესებულება, ხოლო კოლეჯის/უნივერსიტეტის შემთხვევაში პარტნიორი საჯარო სკოლის ან სკოლების მოძიება. პარტნიორ კოლეჯსა და საჯარო სკოლას/სკოლებს შორის ფორმდება ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი, რის შემდგომაც იწყება ერთობლივი მუშაობა საკონკურსო განაცხადზე. პირველი და მნიშვნელოვანი ნაბიჯი სკოლის მოსწავლეთა გამოკითხვაა, რათა დადგინდეს ამა თუ იმ პროფესიით მათი დაინტერესების მაჩვენებელი. საკონკურსო განაცხადებს იხილავს სამინისტროში შექმნილი კომისია, იწონებს წარმოდგენილ პროექტებს და იღებს მათი დაფინანსების გადაწყვეტილებას. სამინისტრო აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში სრულად ფარავს საჯარო სკოლებში ორგანიზებული სწავლების მთლიან ხარჯებს.

2019 წლიდან პროგრამა გახდა ორკომპონენტის, რაც მოიცავს მე-8 - მე-9 კლასის მოსწავლეებისათვის პროფესიული უნარების განვითარების საორიენტაციო კურსების შეთავაზებას და მე-10 - მე-12 კლასების მოსწავლეებისათვის პროფესიული უნარების განვითარების

სასერტიფიკატო კურსების შეთავაზებას. სასერტიფიკატო კურსების შემთხვევაში, საორიენტაციო კურსებისგან განსხვავებით, ხდება არამარტო პროფესიის გაცნობა, არამედ პროფესიის ვიწრო მიმართულებით შესწავლა.

2017 წლიდან დღემდე 31 საჯარო და კერძო კოლეჯისა და 250-ზე მეტი საჯარო სკოლის ჩართულობით მომზადება 10 000-ზე მეტმა მოსწავლემ გაიარა.

პროფესიული უნარების განვითარების საორიენტაციო და სასერტიფიკატო კურსები არაფორმალური განათლების კომპონენტებია. დღეისათვის არ ხდება პროფესიული უნარების განვითარების სასერტიფიკატო კურსების ფარგლებში მიღწეული სწავლების შედეგების აღიარება. აუცილებელია სახელმწიფომ შეიმუშაოს არაფორმალური განათლების აღიარების ის წესი, რომელიც უზრუნველყოფს აღნიშნული სასერტიფიკატო კურსის ფარგლებში სწავლის შედეგების აღიარებას, რაც ხელის შემწყობი ფაქტორი იქნება ახალგაზრდებისათვის პროფესიულ კოლეჯებში სწავლის გაგრძელების ან/და დასაქმების/კარიერული ზრდის/თვისდასაქმების საქმეში.

სკოლის მოსწავლეებში პროფესიული უნარების განვითარების პროგრამა სხვადასხვა ასპექტით მაღალი სარგებლის მომტანია როგორც განათლების სისტემისათვის, ასევე ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისათვის.

საბჭოთა წარსულიდან მოყოლებული პროფესიულ-ტექნიკური განათლების სისტემა ხშირად ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში ცუდი აკადემიური მოსწრების მქონე მოსწავლეთა თავშესაფრად და მათთვის სწავლის გაგრძელების ალტერნატივად განიხილებოდა. დღეს, ქართულ რეალობაში, რაოდენ სამწუხაროც არ უნდა იყოს, აღნიშნული სტიგმა ჯერ კიდევ მუშაობს და პროფესიული განათლების სისტემა, მიუხედავად მრავალი წინგადადგმული ნაბიჯებისა, ჯერ კიდევ არაპრესტიჟულია საზოგადოებაში. ამდენად, თანამედროვე პროფესიული განათლების სისტემის ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევა სწორედ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებაა. პროფესიული განათლების სისტემის ცნობადობისა და პრესტიჟის ამაღლების საქმეში მნიშვნელოვანი როლის შესრულება სკოლის მოსწავლეებში პროფესიული უნარების განვითარების პროგრამას შეუძლია. დღეისათვის ზოგადი განათლების საფეხურზე სუსტად არის განვითარებული კარიერის მართვის სერვისები, რაც უარყოფითად მოქმედებს ახალგაზრდებში გააზრებული და ინფორმირებული კარიერული გადაწყვეტილების მიღებაზე. ფრაგმენტული და მოკლევადიანი PR აქტივობებისგან განსხვავებით, პროგრამა კარგ შესაძლებლობას წარმოადგენს ახალგაზრდებმა და მათმა მშობლებმა უკეთ გაიცნონ პროფესიული განათლების სისტემა და მისი შესაძლებლობები.

სკოლის მოსწავლეებს ზოგადად, პროფესიული განათლებისა და კონკრეტულად, მათთვის საინტერესო პროფესიის გაცნობისათვის აქვთ არანაკლებ 2-3 თვე, რაც სრულიად საკმარისი პერიოდია წინა პროფესიულ უნარებში გააზრებული ცოდნის მისაღებად. აღნიშნული გამოცდილება შემდგომ მათ სწორი პროფესიული არჩევანის მიღებაში დაეხმარება.

ზოგად და პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის კომუნიკაციის ნაკლებობის და/ან ხშირ შემთხვევაში არარსებობის გამო მნიშვნელოვანი ჩავარდნაა განათლების საფეხურებს შორის. აღნიშნული პროგრამა ამ ორ სისტემას აძლევს მეტად დაახლოებისა და ერთმანეთის საქმიანობის უკეთ გაცნობის შესაძლებლობას, რაც სამომავლოდ დაეხმარება ზოგადი და პროფესიული განათლების სისტემის ჰარმონიულ ინტეგრაციას და საბაზოდან პროფესიულ განათლებაზე ტრანზაციის გამარტივებას.

პროფესიული უნარების კურსის შემუშავებისა და განხორციელების გზამკვლევაზე დაყრდნობით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ პროგრამა ხელს უწყობს სკოლებში სასწავლო გარემოს გაუმჯობესებას და მატერიალურ-ტექნიკურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდას. 2017 წლიდან დღემდე პროგრამაში მონაწილე სკოლებისა და განხორციელებული კურსების რაოდენობიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ სკოლები პროგრამის ფარგლებში აღიჭურვა საკმარისი რაოდენობის მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით. სკოლების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება მისასაღებელი ფაქტია და იძლევა შესაძლებლობას დაიწყოს ე.წ. „პროფესიული ჰაბების“ ჩამოყალიბების პროცესი.

დღეისათვის რეგიონულ დონეზე პროფესიული საგანმანათლებლო ქსელით დაფარვა არათანაბარია, რაც მოსახლეობის მატერიალური სიდუხჭირის პირობებში განათლების ხელმისაწვდომობაზე ხელის შემშლელი ფაქტორია. მნიშვნელოვანია პროფესიული კოლეჯების დაარსება, თუმცა აღნიშნული პროცესი სხვადასხვა ფაქტორთან ერთად დიდ ფინანსურ დანახარჯებს უკავშირდება. ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე და საბიუჯეტო სახსრების მომჭირნეობით ხარჯვის პრინციპის გათვალისწინებით, მიზანშეწონილი იქნება საჯარო სკოლებმა განავითარონ ადამიანური რესურსები და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა პროფესიული სერვისების მიწოდებისათვის და რეგიონული მოთხოვნის გათვალისწინებით შეიქმნას რიგი საჯარო სკოლების ბაზაზე ე.წ. „პროფესიული ჰაბების“ ჩამოყალიბების წინაპირობა.

დასკვნა. საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო სივრცეში პროფესიული განათლების კომპონენტის გაჩენის პირველ ნაბიჯად შეიძლება ჩაითვალოს „საჯარო სკოლის მოსწავლეებში შრომითი უნარების განვითარების პროგრამა“. ამა თუ იმ პროფესიაში შრომითი უნარების გამომუშავება დაეხმარება ახალგაზრდებს, შემდგომი განათლების

საფეხურის არჩევისას მიიღონ უფრო მეტად გააზრებული გადაწყვეტილება და უკეთ შეაფასონ თავიანთი შესაძლებლობები და უნარები. თავის მხრივ, პროფესიული განათლების სისტემა მიიღებს მეტად მომზადებულ და მოტივირებულ კადრებს შემდგომი განათლების მისაღებად. ამასთან, დაეხმარება სისტემის ცნობადობისა და პრესტიჟის ამაღლებას საზოგადოებაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბოჭორიშვილი ე., პერანიძე ნ. და სხვ. „განათლების სექტორი საქართველოში“, 2020 წელი;
2. Далабаев Ж.К., Далдыбаева А.Б., Утемисов А.У. , Омарбекова Ж.К., Сейдагалиева А.М. „Обзор зарубежных систем технического и профессионального образования“ 2012 წელი;
3. European Commission „Organisation of the Education System and of Its Structure“; 2019 წელი ვებგვერდი : https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/norway/organisation-education-system-and-its-structure_en;
4. საქართველოს მთავრობის დადგენილება „განათლებისა და მეცნიერების ერთიანი სტრატეგია (2017-2021წწ)“, 2017 წელი;
5. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო „სკოლის მოსწავლეებში პროფესიული უნარების განვითარების პროგრამის“ გზამკვლევი, 2019 წელი, ვებგვერდი: <https://www.mes.gov.ge/uploads/files/gzamkvlevi.pdf>;
6. საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს „განათლებისა და მეცნიერების ერთიანი სტრატეგიის (2017-2021წწ)“ პროფესიული განათლების 2019 წლის სამოქმედო გეგმის შესრულების ანგარიში, 2020 წელი. ვებგვერდი: http://mes.gov.ge/mesgifs/1584105785_2019-Angarishi-VET.pdf.